

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v saboto 30. decembra 1854. **List 104.**

Gospodarske skušnje.

(*Dober svèt za pitanje prešičev.*) Da se prešiči dobro in hitro spitajo, se: 1) morajo čedno deržati; snažnost pospešuje pitanje; naj tedaj gospodar ne bo skop s steljo in naj svinjak tako napravljen ima, da živina zamore zmiraj na suhi in čedni stelji ležati. Tudi korito naj se vsak dan čedno izmije, ker čedno korito stori, da prešič raji je. 2) Dobro je tudi na notrajno stran korita majhno bakreno (kufreno) plošo na kakošno vižo pribiti, ker zeleni volk (Grünspan), ki se na kotlovini malo po malem nareja in ga malo po malem prešiči polizejo, jim tekne na posebno vižo, da se jih marsiktera bolezen ne loti ali že začeta odpravi. Če mi kdo reče, da zeleni volk je hud strup, mu to poterdim, toda znano je tudi, da strupi so naj bolje zdravila v pripravi meri. 3) Kakor dobro tekne vsaki pitavni živini, ako se večkrat z merzlo vodo napaja, tako naj se napajajo z merzlo vodo tudi prešiči. 4) Dobro se splača jim včasih enmalo soli dajati; osoljena kerma jim bolje diši in jo raji jedó. 5) Bolje je peso, repo in druge sladke korenstva vkupej z močnatimi rečmi, kakor s krompirjem ali žitom, grahoro ali bobom mešati, kakor pa une in te posebej pokladati; če se vse skupej daje, se živina hitreje spita. 6) Semena ali zerna kakoršne koli sorte, postavimo rež, koruza naj se vselej zmelejo, ali saj zdrobé in skuhaajo; to je pa zatega voljo potreba, ker želodec semena ali zernje brez lušin lahko prebavlja, z lušinami pa ne.

(*Kako naj se veje na sadnem drevju režejo?*) Pogostoma se vidi, če gospodar drevju veje reže, da jih ne odreže tikoma pri deblu, ampak da pusti še dolgo rogovilo. To je napačno, sila napačno! Veja se mora vselej tikoma in gladko pri deblu odrezati, tako, da zamore deblova skorja berž čez odrezó se zarasti in se rana tako zaceliti. Če pa pustimo dolgo rogovilo, mora deblo skorjo še čez to rogovilo poganjati; preden konec rogovile doseže, preteče več let. V tem pa začne rogovila sahneti, nazadnje celó gnjiti, in tako gré gnjilina skoz rano v deblo do jedra. Marsikako lepo drevo je že na to vižo poginilo. In na vertih in na polji se vidijo pogostoma drevesa, ki so po eni strani skor na pol sognjite, — od kod to? — večidel od tod, ker se veja, ki jo je hotel vertnar odrezati, ni odrezala tikoma debla. Rana se ni mogla zarasti, rogovila je začela gnjiti in je gnjila do debla in v deblo.

(*Pepél — kaj dober gnoj.*) Če spomladi pri tihem vremenu, kadar se za dež napravlja, pepél potrosimo po senožeti, bomo res čudeže vidili: trava bo gosta, čversta, in kjer popred ne cemperca detelje ni bilo viditi, je izraste po pepelu vse polno. Čudno je, da le malo gospodarjev je, ki po pravi

vrednosti cenijo moč pepéla na travnikih. Če tudi pepél ni ravno dober kup, se vendar splača na travniku obilno, ker ga za 3 leta gnojí. Merva s pepélom gnojenih travnikov je veliko tečniša, in vsaka živina jo raje je.

Kmetijska novica.

(*Naj večja terta na svetu.*) Ko je bila leta 1851 obertnijska razstava v Londonu, je vrelo vse polno ljudi na neki vert v Hampton-Court, 12 angleških milj od Londona, kjer je bila viditi prečudno debela in velika terta: 110 čevljev dolga, in 3 čevlje nad zemljo pa 30 pavcov debela. Je pa črnega hamburskega plemena. Ko smo vprašali: koliko grojzdov napravlja ta velikanska terta? so nam odgovorili: „letos (1851) jih nima veliko, v vsem skupej le 1500, — druge leta pa jih je imela včasih veliko čez 2000“. Je pač to terta, da bi človek s tremi zadosti imel!

(*Kmetijsk slepar.*) V hamburškem vertnarskem časniku priporoča neki H. W. Bach rastlinsk balzam, s katerim se debla, veje in perje namažejo, in vsaka rastlina, če je tudi na pol mrtva, se oživi po tem mazilu! Kdo bi le verjel, da je mogoče ljudi tako slepariti, in vendar je taka. Gosp. H. W. Bach iz Hamburga je v tem priporočilu „izveličar kmetijstva“ imenovan, ker on je znašel, da noben sad ne potrebuje gnoja, in da se rastline naj bolje počutijo v negnojeni zemlji! On pravi, da rastline serkajo živež večidel le iz zraka skozi perje, in da serčna korenina je le zato, da poserka prebavljeni živež. Zato je tako škodljivo, da se žitne korenine pušajo v zemlji; če bi se žito vselej s korenino vred izpulilo, bi ne bilo treba semen preminjati; tako ga moramo skor vsako leto! Zato, ker zemljo gnojimo — pravi H. W. Bach — rastejo iz pešk le divjaki, ktere moramo še le zlahniti, da jih cepimo! Če bi pa ne gnojili, bi iz pešk izrejenega sadja ne bilo treba cepiti.

Tako blodi mož še veliko družega, in nazadnje ponuja na prodaj semena, že tako napravljene (preparirane), da morajo kaliti, če grejo še tako deleč po svetu. Zraven tega semena pa prodaja tudi že gori omenjeni „rastlinsk balzam“ v steklenicah, steklenica velja 1 fl. 30 kr. Pr. Crt.

Mož, ki tako blodi, je gotovo iz norišnice ušel ali pa nima deleč do nje — norcov je vsake sorte na svetu. Al da kak časniki, če tudi le v versti naznanil, pripustí kaj takega natisniti, je čudo, prečudo!! Nadjati se je vendar, da prederzni slepar ne bo nikogar na svoje preneumno nastavljenе limance vjel.